

ВИСШ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

№ 274

Дата 7.11.94

Наг-и Сив. Хемидов
8.11.94 г.

бул. Витоша 1а
1000 София, България
тел. (2) 875 513,
803 923
факс (359 2) 876 514

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Вх. № 24/2 е 11/94

Дата 7.09.94

С Т А Н О В И Щ Е

на ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

по конституционно дело № 11/1994 год.

ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Посоченото по-горе дело е образувано по повод искането на 60 народни представители от 36-то Народно събрание за установяване на разпоредбите на чл.16,ал.1 и 4 т.3,чл.22,ал.1,т.5 и 6,чл.24,чл.29,ал.1,т. 3,5 и 6,чл.35,чл.125,т.1 и чл.127 ,ал.6 и 7 от Закона за съдебната власт и §§ 3,8,10,ал.2 и 11 от преходните му и заключителни разпоредби, както и на евентуално произтичащата от нея противоконституционност на целия закон или на отделни негови глави и разпоредби.

1. По чл.16, ал.1

С чл.16,ал.1 от Закона за съдебната власт се поставя изискване за изборните членове на Висшия съдебен съвет,което не е предвидено в чл. 130, ал. 2 от Конституцията.Според този текст на Конституцията е необходимо и достатъчно изборните членове на Висшия съдебен съвет да бъдат юристи с високи професионални и нравствени качества и с най-малко петнадесетгодишен юридически стаж.След като в Конституцията не се поставя особено изискване относно естеството на този стаж,т.е. относно това на каква длъжност или в какво качество е прекаран този стаж,недопустимо е обикновеният законодател да прокарва различие в тази насока и с оглед на това да установява забрана за определени юристи да бъдат

избрани за членове на Висшия съдебен съвет.

2. По чл.16, ал.4, т.3

Забраната,предвидена в тази разпоредба,несъмнено е във връзка със забраната,установена с ал.1 на същия член. Висшият съдебен съвет не е постоянен орган на държавната власт,нито пък е държавно учреждение. Членове на Висшия съдебен съвет могат да бъдат държавни служители,щом както са юристи с повече от петнадесетгодишен стаж.А държавният служител е зависим от йерархическия си началник и в крайна сметка от правителството/изпълнителната власт /.А лицата,упражняващи свободна професия,по силата на самото й естество са независими.

3. По чл.22, ал. 1 т.6

Когато чл.130,ал.3 от Конституцията предвижда,че единадесет от изборните членове на Висшия съдебен съвет се избират от органите на съдебната власт,не е поставено ограничение тези членове непременно да бъдат съдии,прокурори или адвокати.Не съществува пречка органите на съдебната власт да изберат за член на Висшия съдебен съвет всеки юрист,който отговаря на изискванията на чл. 130,ал. 2 от Конституцията.За това освобождаването от длъжност на съдия,прокурор или следовател избран за член на Висшия съдебен съвет, не може да бъде основание за прекратяването на мандата му предсрочно.Обратното разбиране води до нарушение на чл. 130,ал. 4 от Конституцията.

4. По чл. 22, ал. 1,т.6

Разпоредбата на чл.22, ал.1,т.6 противоречи безусловно на чл.130,ал.4 от Конституцията.При избора на члена на Висшия съдебен съвет вече е била направена преценката за неговите професионални и нравствени качества.Преценката е недопустима,защото това открива възможност за пълен произвол.Така например при смяна на парламентарното мнозинство

безконтролно може да се поиска отстраняването на член на Висшия съдебен съвет, избран от квотата на Народното събрание. А колкото се отанся до членовете на Висшия съдебен съвет, избран от квотата на съдебната власт, остава неясно на какво основание се дава правомощие на даден съд, прокуратура или следствена служба да ги отстранява, когато изборите са направени не от съдиите, прокурорите или следователите от тези съдилища, прокуратури или следствени служби, а от общи събрания на делегатите от цялата страна /18 /.

5. По чл. 24

Няма необходимост по силата на Конституцията за установяване на несъвместимост за членове на Висшия съдебен съвет да изпълняват служебните си задължения или да упражняват своята професия през времетраенето на мандата им. Съгл. чл. 26, ал. 2 Висшият съдебен съвет се свиква най-малко веднъж на три месеца. И за това се предвижда в чл. 24, ал. 2 заплащане на членовете му като касационни съдии.

6. По чл. 29

Важат доводите във връзка с чл. 22

7. По чл. 125, т. 1

Никъде в Конституцията не е предвидена като институция или орган Национална следствена служба. За това не е необходима такава, недопустимо е и предвиждането на длъжност "директор на Национална следствена служба", и то с ранг равен на ранга на председател на Върховния касационен съд, на Върховния административен съд и на Главния прокурор. Съгласно чл. 128 от Конституцията следствените органи /т.е. следователите/ са в системата на съдебната власт. По своята функция те са само помощни органи на правораздавателните органи, а не самостоятелни органи, поради което следва да им бъдат подчинени.

8. По чл. 127 , ал. 6 и 7

Съвсем точно в ал. 5 на чл.127 от закона се предвижда,че за юридически стаж,необходим за заемане на служба в съдебното ведомство /съд,прокуратура или следствена служба/ се зачита и времето прослужено като : "За стаж по ал.1 - 4 се зачита прослуженото време като съдия,прокурор,следовател,адвокат,младши съдия,младши прокурор,съдия-изпълнител,нотариус,научен работник по правни науки,съдебен инспектор,експерт по законодателството,юристконсулт и правен съветник в държавно и общинско управление."

Недопустими са обаче ограниченията,установени с ал.6 и 7, която предвижда,че за заемане на определени длъжности по ал. 3 и 4/апелативни съдии и прокурори,следователи към Националната следствена служба,за съдии във Върховния касационен съд и във Върховния административен съд,прокурори в Главната прокуратура и определени служителив Националната следствена служба,в предвидения юридически стаж задължително трябва да има най-малко определени срокове на стаж като съдия,прокурор или следовател.

С тези ограничения се установява недопустима дискриминация спрямо определени категории юристи с придобита юридическа правоспособност съобразно изискванията на чл.165 и чл. 167 от закона.Разпоредбата е явно насочена против адвокати ,които никога не са били съдии,прокурори или следователи.Целта на тази дискриминация е очевидна и прозрачна,тя е единствено политическа.Това е достатъчно,за да се приеме,че с тези ограничения се нарушава преди всичко разпоредбата на чл.4, ал.1 от Конституцията.Република България е правова държава,което означава,че тя се управлява според Конституцията и законите и естествено според вечните и естестве принципи на правото.Следователно по никаква форма не може да се нарушава принципа на равенството на гражданите пред законите,като за определена част от тях,въпреки притежаването на необходимата правоспособност,се ог-

раничава достъпа до определени държавни служби. По този начин се нарушава грубо чл.4 от Конституцията с цитирания по-горе /т.1/ член 25 от международния пакт за гражданските и политическите права. Би било тъжно и сигурно позорно за Република България български юрист да бъде принуден да потърси защитата на отечените му от закона за съдебната власт права съгласно част IV от цитирания международен пакт.

По въпросите, които поставят ал. 6 и 7 на чл.127, важат напълно доводите и съображенията, развити по-горе в т.1 във връзка с чл.16, ал.1.

Тук ще добавим само, че в миналото, от деня, в който за заемането на длъжности в съдебното ведомство се изсква образователен ценз и юридическа правоспособност, никога не се е правило разлика между юридически стаж като съдия и прокурор от една страна и адвокат от друга. За справка:

Закон за устройство на Съдилищата

от 12.01.1899 г.

чл. 227-изм. ДВ бр.35 от 5.5. 1910

Закон за устройство на съдилищата

ДВ бр.226-2.1.1926 г.

Наредба-закон за устройство на съдилищата

ДВ бр. 182 - 12.11.1934

изм. бр.183-16.8.1935

бр.266-23.11.1936

бр. 72 1.4.1943

чл.101

Закон за устройство на народните съдилища

ДВ бр.70 - 26.03.1948

чл.17

Закон за устройство на съдилищата

Изв. бр. 92-7.11.1952

Закон за устройство на съдилищата

ДВ бр. 23 - 19.3.1976

чл.66,ал.2

Закон за прокуратурата

Изв. бр. 11 - 5.2.1960

чл.54

Закон за прокуратурата

ДВ бр. 87 11.11.1980

чл. 22ал.5

9. По преходните и заключителни разпоредби

А. По § 3

Щом като Върховният съд на Републиката продължава да съществува и при "действието" на Закона за съдебната власт преди създаването на новите съдопроизводствени закони, включително и закона за административното правосъдие, неговите членове не могат да бъдат сменявани, респективно преназначавани, защото те по силата на чл.29, ал.3 от Конституцията са несменяеми.

Б. По § 8

От нравствена гледна точка както съдиите, прокурорите и следователите, така и адвокатите са обвързани от полагането на клетва при първоначалното встъпване в длъжност, респективно при приемането за адвокат, която има иден-

тично съдържание и за едните и за другите - чл.107 от Закона за съдебната власт и чл. 7 от Закона за адвокатурата.

В. По § 10, ал.2

Визираните в тази преходна разпоредба съдии,прокурори и следователи са имали правната възможност да обжалват засягащите ги актове на Висшия съдебен съвет и до сега. Следователно няма никакво основание да се създава нова възможност за тези от тях,които не са се възползвали до сега в определените срокове от съществуващата и преди закона правна възможност за обжалване.

По искането за обявяване противоконституционността на закона изцяло,респек-

тивно и на други раздели и членове

1. По чл. 86,ал.2 и чл. 97 ал.2

В Конституцията не е предвидена възможността за задължително тълкуване на законите.Не са посочени и органи,които биха могли да дават такова тълкуване.Следователно е недопустимо със закон да се предвижда,че общо събрание на Върховния касационен съд и на Върховния административен съд /чл. 86,ал.2 и чл.97,ал.2/ може да дава тълкувания на законите,които да са задължителни както за съдебната власт,така и за изпълнителната власт.Това означава от една страна,че се нарушава свободата на съдийското убеждение при решаването на делата и независимостта на съдиите,и от друга страна,че се накърнява принципа за разделението на властите.

2. По глава осма

Съгласно чл.128 от Конституцията следователите/следствените органи/ са част от съдебната система,без да е предвидена самостоятелна институция/следствена служба,национална следствена служба/.Следствието

има мястото си в нашата правна система като предварителна фаза в наказателното производство с оглед на създаването на възможността за повдигане на обвинението от прокурора. Следователно следствието има само помощна функция, помощно предназначение. В съдебната йерархия следствието трябва да е подчинено било на съда, било на прокуратурата/и двете разрешения са възприети в цивилизованите правни системи; самостоятелна институция има само в тоталитарните режими/. Впрочем в самия закон чл. 53, ал. 1, чл. 58, ал. 4 и чл. 67, ал. 2 - е предвидено създаването на следствени служби само към районните, окръжните и военните съдилища. С това е подчертана тяхната помощна функция и подчиненост. Никъде не е предвидена в Конституцията Национална следствена служба, нито пък директор на такава служба.

3. По влизането на закона в сила

Въпросът е поставен и с искането на народните представители от 36-то Народно събрание. Конституционният съд има решение по този въпрос по повод искането на Президента на Републиката. Остава да се прецени дали изразеното разбиране на част от конституционните съдии ще бъде защитено и по настоящото дело въпреки очевидната недопустимост за влизането в сила на закона преди създаването на съдопроизводствените закони.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВАС:

/Т. БУРИЛКОВ/